

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО



ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

2. Harvey David. *The Madness of Economic Reason: Marx and Capital in the 21st Century*. Boitempo Editorial, 2016.

3. Gore Charles. Late industrialisation, urbanisation and the middle-income trap: an analytical approach and the case of Vietnam. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. 2017. Vol. 10, N. 1. P. 35-57.

4. Brahmasrene Tantatape, Lee Jung Wan. Assessing the dynamic impact of tourism, industrialization, urbanization, and globalization on growth and environment in Southeast Asia. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*. 2017. Vol. 24, N. 4. P. 362-371.

*ЗАГРІЙЧУК І. Д., д-р філос. наук, професор,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ДІАЛОГ ІЗ СОБОЮ ЯК ОСНОВА КОМУНІКАЦІЇ З ІНШИМ

Одним із принципів налагодження комунікації між людьми є налаштованість учасників обговорення суспільних проблем не лише на сприйняття Іншого як рівного собі в правах, але й згода на ухвалення рішень, виходячи з раціональної аргументації. Для цього, очевидно, слід прийняти раціональне обґрунтування як найбільш достовірну основу доведення істини з обговорюваного питання. А для цього потрібно поступитись іншими міркуваннями, якими б вони не були бажаними для тієї чи іншої сторони.

Якими ж можуть бути ці бажання та міркування, що можуть завадити порозумінню? Очевидно, такими можуть бути егоїстичні інтереси, які намагаються провести всупереч інтересам інших учасників дискусії. А оскільки в кожного з нас є свої інтереси, то часто виникає проблема: де істина, що є істиною і де її шукати? Якщо зупинитися на твердженні, що в кожного з учасників дискусії свої інтереси, то, звичайно ж, комунікація не може бути успішною, якщо вона може відбутися взагалі.

Очевидно, що комунікація, яка відбувається з метою порозуміння, має переслідувати більш високі цілі, ніж просто відстоювати власні інтереси кожного чи спільноти, яку цей кожний представляє. Але і дистанціюватися від інтересів, які, власне, і спонукають до комунікативного обговорення, неможливо. Вихід один — шукати спільне в інтересах. А спільним в інтересах буде те загальне, що диспутантів об'єднує.

Іншими словами, кожен хоче і домагається свого, але оскільки індивідуальні домагання реалізуються серед собі подібних, то не зважати на їхні інтереси і прагнення означає формувати перепони для реалізації власної позиції. Так чи інакше доводиться обмежувати свої егоїстичні забаганки. Взаємне обмеження власних непомірних прагнень дає можливість кожному досягнути своїх цілей у співробітництві з іншими. Власне, у соціальних і гуманітарних науках це загальне, що кується спільною працею, і виступає об'єктивним суспільним процесом. Слідування йому, його врахування у своїй діяльності робить людину і спільноту, що керуються таким розумінням природи людської діяльності, успішними. Це загальне, що об'єднує людей у їхній колективній діяльності і є істиною, яку в процесі комунікативної діяльності слід виявити і прийняти.

Отже, приступаючи до діалогу, кожен із учасників комунікації повинен прийняти за принцип наявність загального в колективній діяльності. І це загальне в дискусії має фігурувати як істина, яку «кують» спільно, у якій зацікавлені всі.

На відміну від природничих наук, науки суспільні та гуманітарні не обмежені і не можуть обмежитися пізнанням існуючого, адже людина має свободу волі. Завдяки їй вона творить світ, відмінний від природного, так званий людський, суспільний світ. Останній розвивається за дещо іншими законами, ніж світ природний. Його закономірності виходять за рамки звичних, тих, які ми звикли називати природними.

У чому їхня відмінність? Згадувана вище свобода волі людини означає, що людина, грубо кажучи, може використати її як для блага, так і зла. Вона може застосувати її для благодійності і злодійності. Вона може бути добродієм і злодієм. У такій конотації ми бачимо, що питання істинної комунікації безпосередньо зав'язані на мораль. Вступаючи в комунікацію, людина вимушена прийняти певні моральні обов'язки перед іншим, у ширшому тлумаченні перед багатьма іншими. Отже, досягнення істини в суспільстві потребує від членів спільноти визнати необхідність обмеження власного егоїзму, право інших на їхні власні інтереси, врахування цих інтересів як передумови здійснення своїх. А це і є змістом комунікації, коли засобами раціональної аргументації здійснюється пошук, а потім і визнання принципів, колективна реалізація яких стає втіленням знайденої спільно істини, істини суспільної, тої, яка відрізняється від природних законів.

Діяльність людини ґрунтується на цілепокладанні. Та, на жаль, покладання цілей може здійснюватися на основі або істинного знання, або хибного, хибного як навмисного, так і ненавмисного. Саме тому обговорення проблем спільної, суспільної діяльності може і має стати засобом покращення рішень, страхування від небажаних результатів практичного їх втілення.

Щодо хибного знання, то, як ми бачимо, воно може бути результатом або помилки, або свідомого спотворення істини чи небажання її прийняти. У першому випадку хибне знання, чи його неточності, виправляють обговоренням у процесі комунікації засобами раціональної аргументації, в іншому — сподівання на взаєморозуміння марні. Адже навмисне спотворення істини має свою причину в невизнанні можливості досягнення консенсусу стосовно існування суспільної істини як всезагальної категорії, тісно пов'язаної з моральністю, необхідністю визнання іншого рівним собі. До речі, друга позиція мовою філософії формульована як ситуація постправди, а в суспільній свідомості пересічних громадян, як часто висловлюються, така «істина» звучить як «не все так однозначно».

Як би там не було, але коли йдеться про істинну комунікацію, правдивий пошук спільної, колективної істини, то не дивно, що до учасників дискусії висувають певні вимоги, що стосуються дотримання моральних принципів і здатності кожного з учасників до самостійного критичного мислення.

Самостійне критичне мислення передбачає вміння оперувати поняттями, добиратися до основи, джерела змін, які відбуваються в суспільстві. А це так чи інакше пов'язано з виявленням протиріччя. Оперування ж ним є вмінням вести діалог із собою, здатністю зважувати всі «за» і «проти» і не застрягати в них, а доводити їх до вирішення. Тоді зникає «неоднозначність», невизначеність і результатом такого внутрішнього самовизначення стає здатність брати участь в обговоренні проблем суспільного розвитку на рівні з іншими, які дотримуються таких самих принципів. Без дотримання загальних моральних норм ні комунікація, ні вироблення спільних рішень неможливі.

*ЗІНЧИНА О. Б., канд. соц. наук,
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННІ

Інтернет-комунікація стає все більш поширеною в сучасному світі, забезпечуючи швидкий і зручний обмін інформацією на будь-якій відстані. Більш того, сьогодні розширило горизонти застосування можливостей всесвітньої мережі, адже пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабне вторгнення змусили перевести в медіапростір ті сфери діяльності, які ще нещодавно

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.